Vraag nr. 291
van 2 april 2004
van de heer ANDRÉ-EMIEL BOGAERT

Masterplan Antwerpen – Uitvoering via PPS (2)

In het gecoördineerde antwoord van de minister en minister Van Mechelen van 1 maart 2004 op mijn schriftelijke vraag nr. 157 (en nr. 78) van 30 januari 2004 blijft de minister op sommige vlakken vrij vaag.

De minister kan zich voor zijn antwoord uiteraard voor een stuk verschuilen achter het feit dat de reeds uitgevoerde en/of nog aan de gang zijnde werken nog vóór de oprichting van de NV BAM (Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel) door het Vlaams Gewest werden aanbesteed en gefinancierd. Hierbij gaat het om de herinrichting van de Leien, de Sint-Bernardsesteenweg en de Statielei in Mortsel. Het is zelfs zo dat er volgens de minister momenteel geen aanbestedingsprocedures van de NV BAM lopen voor werken ter uitvoering van het Masterplan Antwerpen. Vraag is nu of alle aanbestede en/of nog aan te besteden dossiers van het Vlaams Gewest in het kader van het Masterplan Antwerpen, naderhand op een transparante en contractuele wijze door de NV BAM werden overgenomen.

Projecten van het Masterplan die de NV BAM zelf wil aanbesteden, bevinden zich volgens de minister nog in de studie- en voorbereidingsfase. Dit is een vrij karig antwoord, wetende dat de Vlaamse regering een vrij kort tijdpad voor de uitvoering van het Masterplan Antwerpen heeft ingesteld. Vraag is dan ook over welke geplande projecten het hier gaat. De NV BAM heeft niet alleen nog geen aanbestedingsprocedures afgewerkt, maar volgens de minister ook nog geen enkele studieopdracht aan enig studiebureau gegeven. Eens te meer was het het Vlaams Gewest dat destijds een studieopdracht toevertrouwde aan TV SAM (Tijdelijke Vereniging Studiegroep Antwerpen Mobiel). Vraag is nu hoe deze studiegroep tot stand kwam (al dan niet met medewerking van de Vlaamse regering) en waarom de NV BAM deze kaderovereenkomst van het Vlaams Gewest moest overnemen, aangezien hieruit blijkt dat de TV SAM een feitelijk studiemonopolie voor alle projecten van het Masterplan Antwerpen heeft gekregen (eerst van het Vlaams Gewest en vervolgens via rechtsopvolging van de NV BAM).

Dit laatste doet een aantal vragen rijzen, en dit vooral wegens het feit dat de geruchten niet van de lucht zijn dat het studiebureau de grote aannemingswerken gecumuleerd wil clusteren om een zo groot mogelijke aanbesteding te kunnen uitschrijven. Op dit onderdeel van de vraagstelling is de minister evenwel het antwoord schuldig gebleven. Dit aspect is nochtans van wezenlijk belang, omdat een geclusterde mega-aanbesteding veeleer op het lijf van grote Nederlandse groepen dan van Vlaamse bedrijven is geschreven. Hierbij gaat het vooral om de belangrijkste aannemingsopdracht, namelijk de Oosterweelverbinding. Dat de NV BAM de wettelijke gunningscriteria moet toepassen en rekening dient te houden met het Europese gelijkheidsbeginsel hoeft geen betoog en is eigenlijk een open deur intrappen. Het gaat evenwel ook om de omvang van de aanbesteding. Immers, naar gelang van die omvang komen Vlaamse bedrijven al of niet in de running.

De minister geeft toe dat de Vlaamse regering heeft beslist dat alle Vlaamse PPS-projecten (publiek-private samenwerking), dienstig voor de totstandkoming van het BAM-decreet, via de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) moeten worden gerealiseerd. Vraag is echter hoe deze beslissing op het werkveld wordt geïmplementeerd. In hoeverre PMV door de NV BAM wordt betrokken bij de voorbereiding van een resem PPS-projecten in het kader van het Masterplan Antwerpen, blijft een open vraag.

Een antwoord hierop zal tegelijkertijd een antwoord inhouden op de vraag hoe PMV in een latere fase buiten de NV BAM om specifieke dochters kan oprichten voor flankerende projecten in de marge van het Masterplan Antwerpen. Wat de financiering betreft, wordt eigenlijk niet geantwoord op de vraag of beslist werd een deel van de dividenden van de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) specifiek ter gedeeltelijke financiering van het Masterplan Antwerpen te bestemmen.

Het valt trouwens op dat de minister de specifieke vragen omtrent de samenwerking PMV / BAM en de financiering van het Masterplan Antwerpen in zijn antwoord voorbarig noemt. Tussen de regels door meen ik nochtans te kunnen lezen dat er tussen beide instellingen wel degelijk een soort administratieve concurrentiestrijd wordt gevoerd om baas te blijven van enerzijds het Masterplan Antwerpen

en anderzijds de hieruit voortvloeiende PPS-projecten. Gelet op de zeer actieve politieke werking achter de schermen in het kader van het Masterplan Antwerpen, kunnen assertieve vragen dan ook moeilijk als voorbarig worden omschreven.

Volgens de minister is de gouverneur van de provincie Antwerpen (op verzoek dan nog van toenmalig Vlaams minister Steve Stevaert) aangezocht om het maatschappelijk draagvlak van het Masterplan Antwerpen in de ruime Antwerpse regio te bevorderen. Volgens de minister is de gouverneur de belangrijkste sleutelfiguur in de Antwerpse configuratie, maar op de vraag naar zijn effectieve rol op het veld zelf en zijn activiteiten in het kader van het Masterplan Antwerpen blijft de minister het antwoord schuldig.

Ten slotte is het ook niet onbelangrijk te weten dat de NV BAM, zijnde de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel, op haar buitengewone algemene vergadering van 4 maart 2004 overging tot verhoging van het maatschappelijk kapitaal met 100 miljoen euro en de uitgifte van 100.000 nieuwe aandelen, waardoor het kapitaal 200 miljoen euro bedraagt (dit is meer dan 8 miljard oude Belgische franken). Hierbij valt op dat PMV op vraag van haar toezichthoudende minister verzaakte aan het voorkeurrecht om een extra aandeel in het verhoogde maatschappelijk kapitaal van de NV BAM te nemen. Misschien houdt dit een figuurlijke incentive in van een ietwat grotere afstandelijkheid van de Vlaamse regering ten aanzien van de NV BAM. De transparantie vereist evenwel dat klaar en duidelijk zou worden aangetoond met welke openbare geldmiddelen (hoeveel, wanneer en van wie afkomstig) het Masterplan Antwerpen en aanklevende dossiers worden gefinancierd.

1. Diende de NV BAM alle bestaande dossiers van het Vlaams Gewest – aanbesteed of niet – over te nemen ? Zo ja, op welke wijze en tegen welke voorwaarden gebeurde dit ?

2. Wat bedoelt de minister met zijn stelling dat projecten van het Masterplan die de NV BAM zelf dient aan te besteden, zich nog in de studie- en voorbereidingsfase bevinden, wetende dat een door de Vlaamse regering vooropgesteld tijdpad moet worden gehaald ?

3. Op grond van welke argumenten vertrouwde het Vlaams Gewest destijds de studieopdracht toe aan de TV SAM ?

   Kwam deze tijdelijke vereniging met medewerking van de Vlaamse regering tot stand ?

4. Waarom diende de NV BAM de kaderovereenkomst van het Vlaams Gewest met de TV SAM integraal over te nemen ?

   Betekent dit dat de TV SAM op die manier een feitelijk studiemonopolie voor alle projecten van het Masterplan Antwerpen kon verwerven ?

5. Kan de minister onomwonden en duidelijk stellen dat het de bedoeling is – hetzij van de Vlaamse regering, hetzij van de NV BAM, hetzij van de TV SAM – de aan te besteden aannemingswerken zoveel mogelijk gecumuleerd te clusteren, teneinde een zo groot mogelijke aanbesteding (met uiteraard een kleiner aantal gegadigden) na te streven ?

6. Wat is de stand van zaken in het dossier van het belangrijkste onderdeel – zeker wat aanbesteding betreft – van het Masterplan Antwerpen, namelijk de Oosterweelverbinding ?

7. Hoe wordt de beslissing van de Vlaamse regering om alle Vlaamse PPS-projecten in het kader van het BAM-decreet te realiseren, geïmplementeerd ?

   In hoeverre wordt PMV bij de beleidsbeslissingen op het werkveld betrokken ?

8. Hoe kan PMV in een latere fase specifieke dochtermaatschappijen voor flankerende projecten in de marge van het Masterplan Antwerpen oprichten, buiten de NV BAM om ?

9. Kan de minister duidelijk en transparant uitleggen hoe de financiering van het Masterplan Antwerpen, wat de publieke inbreng betreft, gebeurt ?

   Wordt een deel van de dividenden van de GIMV specifiek bestemd ter financiering van het Masterplan Antwerpen ?

10. Kan de minister de effectieve rol op het veld en de activiteiten van de gouverneur van de provincie Antwerpen in het kader van het Masterplan Antwerpen duiden, aangezien de minister stelt dat de gouverneur de belangrijkste sleutelfiguur in het hele plan is ?

11. Waarom werd het maatschappelijk kapitaal van de NV naar publiek recht BAM verdubbeld en opgetrokken tot 200 miljoen euro ?

    Wie houdt het maatschappelijk kapitaal momenteel in handen ?

    Waarom stelde de toezichthoudende minister dat PMV haar voorkeurrecht op een extra aandeel in het verhoogde kapitaal van de NV BAM niet mocht aanwenden ?

    Bewijst dit een grotere beleidsafstandelijkheid van de Vlaamse regering ten aanzien van de NV BAM of vermindert dit de invloed van de PMV in het hele verhaal ?

Antwoord

1. De NV BAM heeft tot op heden geen enkel reeds aanbesteed Masterplanproject van het Vlaams Gewest overgenomen. Dit zal ook niet gebeuren.

2. De geplande projecten uit het Masterplan zijn van dermate grote omvang dat een degelijke voorbereiding op zijn plaats is.

   Dit houdt dus in dat de term voorbereidingsfase en studiefase uit mijn antwoord op vraag nr. 157 van 30 januari, slaat op het opmaken van degelijke plan-MER's, van startnota's, van rapporten over de kennis van het ruimtebeslag, de geomorfologische verkenningen, de hydraulische studies, de nautische studies, de milieuonderzoeken, de topografie, enzovoort.

3. De toewijzing van de studieopdracht van het Vlaams Gewest aan de tijdelijke vereniging TV SAM gebeurde na een onderhandelingsronde met voorafgaande bekendmaking. De gunningscriteria waren : de methodologie, projectorganisatie (draaiboek), kwaliteitswaarborgen en verzekering, de expertise en ervaring projectteam, de capaciteit, beschikbaarheid, inzetbaarheid, waarborgen continuïteit projectteam en ten slotte de prijs.

   Elk van deze criteria waren evenwaardig. De beoordelingscommissie heeft de keuze omstandig verantwoord. Op basis van het verslag van de beoordelingscommissie, na gunstig advies van de Inspectie van Financiën en na het akkoord van de minister bevoegd voor Begroting, heeft de Vlaamse regering de studieopdracht aan de TV SAM gegund.

   Uiteraard heeft de Vlaamse regering op geen enkel ogenblik haar medewerking verleend aan de totstandkoming van deze tijdelijke vereniging.

4. Reeds vanaf het begin was het de bedoeling van het Vlaams Gewest om de studieopdracht tussen het Vlaams Gewest en de TV SAM over te dragen aan de publiekrechtelijke instelling die opgericht zou worden voor de realisatie van het Masterplan Antwerpen. In de overeenkomst tussen het Vlaams Gewest en de TV SAM is de overdracht van alle rechten en plichten die voortvloeien uit deze studieopdracht aan de NV BAM gepland.

   Nogmaals moet worden benadrukt dat deze overeenkomst tot stand gekomen is op basis van een correcte toepassing van de wetgeving op de overheidsopdrachten.

5. Het is niet de bedoeling om de aan te besteden aannemingswerken zoveel mogelijk te clusteren.

   De aanbesteding van de Oosterweelverbinding die begin maart enuntiatief aangekondigd werd in het Publicatieblad van de Europese Unie, bepaalt dat de verschillende bouwonderdelen van de Oosterweelverbinding het voorwerp kunnen uitmaken van een afzonderlijk perceel. Dit wijst in deze richting.

6. De stand van zaken op het vlak van de Oosterweelverbinding is dat heden de plan-MER-studie *(Milieueffectenrapport – red.)* studie volgens de planning verloopt en dat tegen eind dit jaar de Vlaamse regering hierover een conformverklaring zal kunnen uitspreken gebaseerd op een degelijke studie.

7. Onder PPS-project, zoals bedoeld in het PPS-decreet, moet worden verstaan een project als dusdanig erkend door de Vlaamse regering op vraag van de functioneel bevoegde minister.

   In het algemeen wordt niet voor alle zogenaamde PPS-projecten een PPS-erkenning aan-

gevraagd. Het PPS-decreet bevat een facilitair kader voor PPS-projecten. Het is dan ook de behoefte aan dergelijke faciliterende regels die bepalend zal zijn voor het al dan niet aanvragen van een "PPS-erkenning". Ik verwijs bij wijze van voorbeeld naar de co-financieringsregeling voor de bouw van laad- en loskades ter hoogte van de bevaarbare waterwegen waarvoor dit faciliterend kader geen meerwaarde inhoudt. Voor dergelijke projecten wordt dan ook geen "PPS-erkenning" aangevraagd.

De NV BAM heeft decretaal reeds verregaande bevoegdheden waardoor, mede gelet op de huidige stand van zaken van de projecten, de behoefte om een beroep te doen op het facilitair kader bepaald in het PPS-decreet momenteel nog niet aanwezig is. Indien bij de verdere uitwerking van de projecten de noodzaak aangevoeld wordt om een beroep te doen op het PPS-decreet zal de aanvraag van een PPS-erkenning zeker worden overwogen.

8. De PMV is opgericht als instrument voor de tenuitvoerlegging van de economische politiek van het Vlaams Gewest. De meerwaarde van de PMV bestaat dan ook uit haar bijzondere kennis inzake het oprichten en beheren van ondernemingen.

   Op basis van een initiatief van de functioneel bevoegde minister, en na goedkeuring door de Vlaamse regering, kan de PMV dan ook zonder probleem instaan voor het oprichten en beheren van PPS-vennootschappen. Momenteel zijn er evenwel nog geen concrete plannen in deze zin.

9. Momenteel is het maatschappelijk kapitaal van de NV BAM vastgesteld op 200 miljoen euro. Tot op heden is er nog geen vreemd vermogen aangetrokken zodat dit bedrag dan ook overeenstemt met de publieke inbreng tot op heden.

   Een van de basisprincipes van een overheidsbegroting is dat alle inkomsten dienen ter dekking van alle uitgaven. De publieke inbreng kan dan ook niet gekoppeld worden aan één bepaalde inkomst van het Vlaams Gewest.

10. Bij de beleidsbepaling inzake het Masterplan Antwerpen wordt de Vlaamse regering ondersteund door een politiek overlegforum samengesteld uit onder meer vertegenwoordigers van de bevoegde functionele ministers en het college van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen.

    Dit politiek overlegforum wordt voorgezeten door de commissaris-generaal voor het Masterplan Antwerpen. In die hoedanigheid is de gouverneur als voorzitter voortrekker voor de uitbouw van het noodzakelijke maatschappelijk draagvlak voor de projecten van het Masterplan Antwerpen.

    Voor het aftoetsen van het maatschappelijk draagvlak kan de commissaris-generaal de zogenaamde staten-generaal samenroepen. Dit is reeds enkele malen gebeurd. Daarnaast overlegt de commissaris-generaal rechtstreeks met de diverse actoren op het terrein.

11. De kapitaalverhoging gebeurde naar aanleiding van een bijzondere opdracht m.b.t. de onderhoudswerken van de Ring rond Antwerpen die de Vlaamse regering aan de NV BAM toegekend heeft (m.b.t. een aantal Minder Hindermaatregelen).

    Op dit ogenblik bezit het Vlaams Gewest 199.999 aandelen en de PMV één aandeel. Dit aandeel van de PMV heeft een veeleer symbolisch karakter ingegeven door de vereiste van minstens twee aandeelhouders voor een naamloze vennootschap. Het al of niet uitoefenen van een voorkeurrecht zou geen enkele invloed gehad hebben op het medezeggenschap van PMV als aandeelhouder.